

WPISUJE UCZEŃ

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

KOD UCZNIA

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIA

--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

miejsce
na naklejkę
z kodem

☐ dysleksja

EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW
HUMANISTYCZNYCH
Radość czytania i pisania

STYCZEŃ 2003

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 15 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ krutek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 27. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

Tekst I

Jan Długosz¹, *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego* (fragment epilogu²)

Po długotrwałych, nie kończących się trudach, po różnych badaniach i rozważaniach, po wyprawach i podróżach, które podejmowałem poszukując własnych i cudzych roczników³, po zniewagach i obmowach, po różnych oszczerstwach i zarzutach, odczuwam niemalą radość, choć leżę, ciężko i obłożnie chory, że doszedłem do końca tego dzieła. Chciałbym je kontynuować bardziej na cześć Boga i na pożytek Ojczyzny, niż ufając talentowi [...]. Los mi jednak staje na przeszkodzie i żywię bardzo poważne podejrzenie, że Parki⁴ przetną swe nici. Przeżyłem bowiem 65 lat i ponieważ minęły godziny południowe, doszedłem do wieczora ludzkiego, doczesnego żywota i do łoża wiecznego spoczynku, aby wejść do krainy światłości. Przyznaję zaś, jak to już dawno wyznawałem, że nie wszystko, co napisałem w tym dziele, jest niewzruszone, ale może być podważone [...] ponieważ zostało [...] znalezione w cudzych zapiskach i pismach i zasłyszane od innych ludzi.

[...] Niech mi wolno będzie dorzucić i to, że dzieło to pisałem stale, bez przerwy, nie tylko własnymi palcami, ale i moich kopistów⁵, blisko 25 lat, że dniami i nocami przykładałem się do tego dzieła z największą troską, największą gorliwością i starannością. Zaniedbując inne sprawy, ustawicznie pracowałem po nocach dla posuwania naprzód tego dzieła. [...]

Składać zaś niezmierzone, nieskończone i nieśmiertelne dzięki Świętej i Nieśmiertelnej Trójcy [...] i wszystkim świętym, dzięki pomocy, pociesze i wstawiennictwu których – jestem o tym przekonany – napisałem i podyktowałem tę księgę [...]. Co więcej błagam, zaklinam i zaprzysięgam doktorów, mistrzów, profesorów i członków kolegium⁶ uniwersyteckiego, aby [...] przydzielili jej [*kronice*] osobnego mistrza biegłego w naukach humanistycznych. Ten, zwolniony od wszelkich prac, trudów i zajęć, niech się zajmuje wyłącznie Rocznikami, niech o nich myśli, niech je kocha, bawi się nimi, niech się nimi gorliwie zajmuje, niech o nich rozmawia we dnie i w nocy, z sobą i innymi, niech dba o pożytek, korzyść i chwałę Ojczyzny, bardziej jednak o cześć Boga i prawdę.

Proszę każdego, kto czyta lub będzie czytał tę kronikę, aby za mnie, pierwszego i ostatniego ze wszystkich grzeszników, raczył zmówić pobożnie, na kolanach jedno Ojciec Nasz i jedno Zdrowaś Mario [...].

Za: Polska Jana Długosza, red. H. Samsonowicz, Warszawa 1984

¹ **Jan Długosz** (1415–1480), kanonik krakowski, historyk. Jego największe dzieło to kilkunastotomowe *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, obejmujące historię Polski od najdawniejszych czasów.

² **epilog** – rozdział kończący i podsumowujący dzieło

³ **roczniki** – w średniowieczu chronologiczne zapisy wydarzeń historycznych

⁴ **Parki** – w mitologii rzymskiej bóstwa przeznaczenia (losu), które przędły nici ludzkiego życia

⁵ **kopista** – osoba przepisująca księgi

⁶ **kolegium** – tu: zespół, rada uczonych pracujących na uniwersytecie

Zadanie 1. (0-1)

Informacja o źródłach, z których korzystał Długosz, znajduje się w akapicie

- A. pierwszym.
- B. drugim.
- C. trzecim.
- D. czwartym.

Zadanie 2. (0-1)

Wypowiedzenie *Parki przetną swe nici* jest

- A. dowodem wiary autora w prawdziwość starożytnych mitów.
- B. typowym dla średniowiecza uosobieniem czasu.
- C. nawiązującą do rzymskiej mitologii metaforą śmierci.
- D. porównaniem pracy pisarza do przędzenia nici.

Zadanie 3. (0-1)

Który z cytatów jest stwierdzeniem faktu?

- A. *Niezmierzone, nieskończone i nieśmiertelne dzięki Świętej i Nieśmiertelnej Trójcy.*
- B. *Dzieło to pisałem (...) nie tylko własnymi palcami, ale i moich kopistów, blisko 25 lat.*
- C. *Aby za mnie (...) raczył zmówić pobożnie, na kolanach jedno Ojcie Nasz.*
- D. *Niech się zajmuje wyłącznie Rocznikami, niech o nich myśli, niech je kocha.*

Zadanie 4. (0-1)

Który fragment świadczy o hierarchii¹ wartości cenionych przez Długosza?

- A. *Odczuwam niemalą radość (...) że doszedłem do końca tego dzieła.*
- B. *Przykładałem się (...) z największą troską, największą gorliwością i starannością.*
- C. *Proszę (...) aby za mnie (...) zmówić pobożnie, na kolanach jedno Ojcie Nasz.*
- D. *Niech dba o pożytek, korzyść i chwałę Ojczyzny, bardziej jednak o cześć Boga i prawdę.*

¹ hierarchia – kolejność według ważności

Zadanie 5. (0-1)

Jan Długosz w epilogu swojej *Kroniki* prosi

- A. Boga o wyzdrowienie i możliwość kontynuowania dzieła.
- B. wszystkich świętych o natchnienie i pomoc w pisaniu.
- C. dawnych wrogów i oszczerców o modlitwę za swą duszę.
- D. uczonych humanistów o to, by kontynuowano jego pracę.

Tekst II

Na fraszki

A cóż czynić? Pijaństwo zbytnie zdrowiu szkodzi;
Gra też częściej z utratą niż z zyskiem przychodzi¹;
A nadzieje² zaś nie masz wzajemnej miłości,
A owa na swą szkodę suszy barzo kości³.
Wy tedy, co kto lubi, moi towarzysze⁴,
Pijcie, grajcie, miłujcie – Jan fraszki niech pisze!

Jan Kochanowski, *Sobie śpiewam a Muzom... Antologia*, wyb. K. Żukowska, Warszawa 1975

¹ gra przynosi częściej stratę niż zysk

² nadzieje – nadziei

³ tu w znaczeniu: miłość bardzo osłabia człowieka

⁴ towarzysze – koledzy, przyjaciele

Zadanie 6. (0-1)

Tekst II jest

- A. krótkim utworem lirycznym.
- B. dworską pieśnią miłosną.
- C. fragmentem dialogu z dramatu renesansowego.
- D. fragmentem wierszowanego utworu epickiego.

Zadanie 7. (0-1)

W tekście II znajduje się apostrofa do

- A. wszystkich poetów.
- B. przyjaciół autora.
- C. Jana, który lubi pić i bawić się.
- D. ludzi nieszczęśliwie zakochanych.

Zadanie 8. (0-1)

Na pytanie *A cóż czynić?* poeta odpowiada, że

- A. trzeba pić i bawić się.
- B. najważniejsze jest, aby kogoś miłować.
- C. wszyscy powinni pisać.
- D. każdy powinien robić to, co mu odpowiada.

A

Sz. Kobyliński, *Kochanek muzy Klio* (rysunek przedstawiający Długosza), [za:] *Polaków portret własny*, Warszawa 1976

B

Alegoria poezji renesansowej (rycina z XVI w. przedstawiająca poetę), *Encyklopedia szkolna. Literatura i nauka o języku*, Warszawa 1999

Zadanie 9. (0-1)

Księgi ukazane na ilustracji A służą podkreśleniu

- A. niezwyklej pobożności bohatera.
- B. szlachetności charakteru historyka.
- C. wielkiej wiedzy i mądrości Długosza.
- D. mocno podeszłego wieku piszącego.

Zadanie 10. (0-1)

Lutnia trzymana przez poetę przedstawionego na ilustracji B symbolizuje

- A. jego mądrość i wykształcenie.
- B. sławę i uznanie, jakie zdobył.
- C. jego świętość i uduchowienie.
- D. talent i umiejętności poetyckie.

Zadanie 11. (0-1)

Dlaczego współczesny rysownik przedstawił z instrumentem muzę estrady, a nie poezji lirycznej?

C

D

Zbigniew Lengren, *Serie nie na serio*, Lublin 1987

- A. Teraz już w ogóle nie tworzy się poezji lirycznej.
- B. W naszych czasach rzadko pisze się pieśni i piosenki.
- C. Obecnie muzyka zwykle towarzyszy poezji w piosence.
- D. Teraz symbolem poezji nie jest lutnia, lecz gitara.

Zadanie 12. (0-1)

Obydwa instrumenty pokazane na ilustracjach B i D są

- A. instrumentami strunowymi smyczkowymi.
- B. instrumentami strunowymi szarpanymi.
- C. niezbędne w orkiestrze symfonicznej.
- D. obecnie bardzo modne i często spotykane.

Zadanie 13. (0-1)

Środkami wyrazu typowymi dla technik, którymi wykonano dzieła A, B, C, D, są

- A. linia i plama.
- B. światło i barwa.
- C. linia i kontrast.
- D. kolor i kształt.

Tekst III

Film czy książka? Nie jest to dobrze postawione pytanie. Odpowiedź wymagałaby opowiedzenia się po jednej ze stron. A przecież żyjemy dziś w świecie rozwiniętej cywilizacji audiowizualnej¹. Jest to szerokie pojęcie, obejmujące wszystkie środki przekazywania informacji; te, które oddziałują na człowieka przez słuch, i te, które posługują się obrazem. Dzisiaj trudno byłoby spotkać kogoś, kto nie słucha radia, nie korzysta z telewizji, kina, płyt czy magnetofonu. [...] Nie chodzi więc o dokonywanie wyboru, ale o umiejętność korzystania ze wszystkich jej bogactw. O to, żeby informacje płynące z różnych źródeł uzupełniały się, przynosząc nam, odbiorcom, korzyść wraz z przyjemnością.

W szkole uczymy się przede wszystkim pisać i czytać – a tym samym uczymy się obcowania z książką. [...] Niektóre książki trzeba obowiązkowo przeczytać. Często jednak okazuje się, że istnieje już film zrobiony na podstawie pozycji ze spisu lektur. Czy wystarczy więc pójść do kina i obejrzeć na przykład *Potop* zamiast przeczytać książkę Henryka Sienkiewicza? Możliwość zapewne kusząca dla leniucha, ale odpowiedź brzmi: nie. I to nie tylko dlatego, że film zawsze różni się w mniejszym czy większym stopniu od książkowego pierwowzoru, o czym można się przekonać zbyt późno, odpowiadając w szkole na pytania nauczyciela. Przede wszystkim dlatego, że film i literatura to dwie różne sztuki, posługujące się różnymi środkami wyrazu. Wprawdzie ktoś powiedział nie bez słuszności: *Kino jest po prostu nowym rodzajem druku* – ale miał na myśli dostępność filmu, równie powszechną jak książki.

Obraz na ekranie nie zastępuje jednak literatury. Film jest tylko propozycją odczytania i wyjaśnienia najistotniejszych problemów poruszonych w powieści. Dlatego nie dochowuje wierności fabule, wprowadza nowe wątki i postacie, czasem nawet zmienia zakończenie. Twórcy filmu mają do tego prawo, bo nie proponują filmu zamiast, lecz tylko obok książki. Liczą na jej znajomość i zachęcają do rozmowy. Czy twoje wyobrażenie bohatera zgadza się z ekranowym? Czy tak samo odczytałeś główny temat książki? Jakie istotne sprawy zostały – twoim zdaniem – pominięte w przeróbce filmowej? Film skłania do myślenia i do sporów. Dlatego trzeba o nim rozmawiać [...].

W gruncie rzeczy chodzi o jedną, najważniejszą sprawę: trzeba pamiętać, że film jest tylko częścią kultury kształtującej nasze życie [...] tylko impulsem pobudzającym do aktywnego zbierania dalszych informacji i wskazuje trop poszukiwań. Jeśli ekran przypomina okno otwierające się na świat, od nas, widzów myślących, zależy, aby otwierało się naprawdę szeroko.

Według: Andrzej Kołodyński, *Spojrzenie za ekran*, Warszawa 1987

¹ **audiowizualny** – słowo utworzone od łacińskich wyrazów: *audio* – słyszę i *video* – widzę

Zadanie 14. (0-1)

Według autora tekstu III cywilizacja audiowizualna to

- A. moda na oglądanie filmów zamiast czytania książek.
- B. techniczne środki przekazu, które odbiera się słuchem.
- C. środki przekazywania informacji, oddziałujące na wzrok i słuch.
- D. wszystkie dziedziny sztuki, odbieranej wzrokiem i słuchem.

Zadanie 15. (0-1)

Stwierdzenie *Kino jest po prostu nowym rodzajem druku* wg autora tekstu III oznacza, że

- A. w filmie stosuje się takie same środki wyrazu jak w literaturze.
- B. filmy są obecnie tak samo powszechnie dostępne jak książki.
- C. większość ludzi woli oglądać filmy zamiast czytać książki.
- D. ludzie najczęściej chodzą do kina na adaptacje lektur szkolnych.

Zadanie 16. (0-1).

Z tekstu III wynika, że najlepiej jest

- A. przeczytać książkę przed obejrzeniem adaptacji filmowej.
- B. najpierw obejrzeć film, potem przeczytać książkę.
- C. oglądać tylko filmy, nie czytać książek.
- D. wyłącznie czytać książki, nie oglądać filmów.

Zadanie 17. (0-1)

Twórcy filmowych adaptacji mają prawo dokonywać zmian, ponieważ

- A. film jest ważniejszy niż książka.
- B. ludzie bardziej lubią filmy niż książki.
- C. uczniowie, zamiast czytać lektury, oglądają adaptacje.
- D. tworzą nowe dzieła, których celem nie jest zastępowanie książek.

Zadanie 18. (0-1)

Wnioskiem z rozważań autora dotyczących problemu: *Film czy książka?* mogłoby być stwierdzenie:

- A. *film zawsze różni się w mniejszym czy większym stopniu od książkowego pierwowzoru.*
- B. *często jednak okazuje się, że istnieje już film zrobiony na podstawie pozycji ze spisu lektur.*
- C. *film jest tylko częścią kultury kształtującej nasze życie.*
- D. *nie chodzi o dokonywanie wyboru, lecz o umiejętność korzystania ze wszystkich (...) bogactw.*

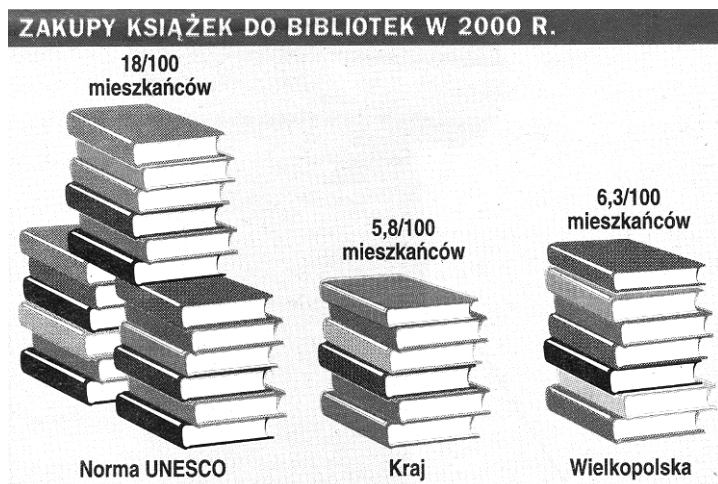
Zadanie 19. (0-1)

Jeśli ekran przypomina okno otwierające się na świat, to szerokość jego otwarcia – zdaniem autora – jest

- A. zawsze jednakowa dla wszystkich.
- B. zależna od ludzi myślących.
- C. większa dla tych, którzy cały czas oglądają filmy.
- D. mniejsza dla tych, którzy wolą książki niż filmy.

Zadanie 20. (0-1)

Niżej przedstawiony rysunek pozwala porównać zakupy książek do bibliotek w Polsce i Wielkopolsce w roku 2000 z normą UNESCO. Dane świadczą o tym, że aby spełnić tę normę

„Gazeta Wyborcza”, 11 kwietnia 2001 r.

- A. w całym kraju wystarczyło kupować dwa razy więcej książek niż w Wielkopolsce.
- B. w Polsce wystarczyło kupować dwa razy więcej książek.
- C. w Wielkopolsce należało kupować do bibliotek trzy razy więcej książek.
- D. w całym kraju należało kupować tyle samo książek, co w Wielkopolsce.

Tekst IV

Podróż do Krakowa

Jak tylko pociąg ruszył
zaczął wysoki brunet
i tak mówi do chłopca
z książką na kolanach
– kolega lubi czytać

– A lubię – odpowie tamten
czas szybciej leci
w domu zawsze robota
tu w oczy nikogo nie kole
– No pewnie macie rację
a co czytacie teraz

– *Chłopów*¹ – odpowie tamten
bardzo życiowa książka
tylko trochę za długa
i w sam raz na zimę

*Wesele*² także czytałem
to jest właściwie sztuka
bardzo trudno zrozumieć
za dużo osób

*Potop*³ to co innego
czytasz i jakbyś widział
dobra – powiada – rzecz
prawie tak dobra jak kino

*Hamlet*⁴ – obcego autora
też bardzo zajmujący
tylko ten książę duński
trochę za wielki mazgaj

tunel
ciemno w pociągu
rozmowa się nagle urwała
umilkł prawdziwy komentarz

na białych marginesach
ślady palców i ziemi
znaczony twardym paznokciem
zachwyt i potępienie.

Zbigniew Herbert, *Hermes, pies i gwiazda*, Warszawa 1957

¹ *Chłopi* – powieść Wł. Reymonta

² *Wesele* – dramat St. Wyspiańskiego

³ *Potop* – powieść historyczna H. Sienkiewicza

⁴ *Hamlet* – dramat W. Szekspira

Zadanie 21. (0-1)

Przedstaw sytuację ukazaną w wierszu (napisz: gdzie, kto, z kim i o czym rozmawia).

.....

.....

Zadanie 22. (0-2)

Sformułuj dwie informacje o głównym bohaterze wiersza, które można odczytać z wersu 8. (w domu zawsze robota) i z przenośni zawartej w słowach:

na białych marginesach
ślady palców i ziemi
znaczony twardym paznokciem
zachwyt i potępienie

a) o warunkach życia

.....

b) o stosunku do przeczytanych książek

.....

Zadanie 23. (0-1).

Z wypowiedzi chłopca wybierz dwa sformułowania zawierające pozytywne oceny przeczytanych książek i dwa sformułowania zawierające oceny negatywne. Wpisz cytaty do odpowiednich rubryk tabeli.

Oceny pozytywne	Oceny negatywne

Zadanie 24. (0-1)

Zacytuj z wiersza fragment wypowiedzi bohatera, w którym uzasadnia on, że czyta właśnie w pociągu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0-4)

Czy, twoim zdaniem, w czasie podróży warto czytać? Uzasadnij swoją opinię za pomocą trzech argumentów zawartych w najwyżej trzech zdaniach.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 26. (0-5)

Napisz tekst ogłoszenia, w którym poinformujesz o zorganizowaniu przez samorząd uczniowski w twojej szkole giełdy używanych książek i zachęcisz do wzięcia w niej udziału.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spośród lektur poznanych w szkole wybierz jedną, która zainteresowała cię najbardziej oraz drugą, która najmniej ci się podobała. Napisz rozprawkę, w której sformułujesz i uzasadnisz swoje opinie.

This image shows a full page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of multiple sets of three horizontal dashed lines, providing a guide for letter height and placement. The lines are evenly spaced across the entire page, which is otherwise blank.

[illegible]